

การวิเคราะห์แนวทางงดเว้นจากความเสื่อมในปารามาสุต

An Analysis of the Ways to Abstain from Declination in Parabhava Sutta

พระมหากิตติณัฐ บัณฑิตพัฒนโชติ

Phramaha Kittinat Banditphutthanachote

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: ktn255653@gmail.com

Received August 16, 2020; Revised September 29, 2020; Accepted March 10, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทางแห่งความเสื่อมในคัมภีร์พระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาทางแห่งความเสื่อมที่ปรากฏในปารามาสุต และ 3) เพื่อวิเคราะห์แนวทางงดเว้นความเสื่อมที่ปรากฏในปารามาสุต รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1. ทางแห่งความเสื่อมตามแนวทางในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เป็นแนวทางที่ทำให้เกิดผลเสียหายแก่บุคคลผู้กระทำและบุคคลรอบข้าง เป็นแนวทางที่ทำให้ชีวิตเกิดความเสื่อมเสีย โดยแสดงออกทางพฤติกรรมทั้ง 3 ทาง คือ กาย วาจาและใจ 2. ทางแห่งความเสื่อมที่ปรากฏในปารามาสุตเป็นแนวทางความเสื่อมที่พระพุทธเจ้าตรัสแสดงไว้เพื่อเป็นเครื่องชี้้นำในการดำรงชีวิตของเหล่ามนุษย์ โดยมีผลกระทบอันเป็นผลเสียเกิดขึ้นกับตนเอง ครอบครัว สังคมการทำงาน และสังคมประเทศชาติ 3. สรุปแนวทางหรือรูปแบบการงดเว้นความเสื่อมได้ 12 แนวทาง โดยมีหลักเป็นแบบแผนในการงดเว้น คือ งดเว้นแบบค่อยเป็นค่อยไปและงดเว้นแบบเด็ดขาด และสามารถวิเคราะห์คุณค่าที่เกิดจากการงดเว้นความเสื่อมดังกล่าว โดยแบ่งออกเป็นคุณค่าระดับบุคคล คุณค่าระดับสังคม และคุณค่าระดับประเทศชาติ

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ ทำให้สามารถทราบถึงแนวทางที่เป็นช่องทางแห่งความเสื่อมและผลกระทบที่เกิดขึ้นอันเป็นผลเสียในระดับต่าง ๆ อีกทั้งยังสามารถค้นพบแนวทางที่จะหยุดยั้งความเสื่อมที่ปรากฏในปารามาสุต รวมไปถึงการได้รับคุณค่าที่เกิดขึ้นจากการงดเว้นความเสื่อมทั้งหลาย

คำสำคัญ: ความเสื่อม; ปารามาสุต; แนวทางการงดเว้น

Abstract

The purposes of this study were to (1) explore the ways to abstain declination in the Buddhist scriptures; (2) explore the ways of declination found in Parabhavasutta; and (3) analyze the ways to abstain from declination found in Parabhavasutta. Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis. The research results were found as follows: 1) The path of deterioration in the Buddhist scriptures states that it began with the mind that consisted of Akusaladhamma doctrine and then passed on the process of action – external expressed behavior caused by the internal causes expressed as the physical and verbal declination affecting the actors, and the victims, including the happening with the surrounding society; 2) The Lord Buddha has shown the path of decay in the Parabhavasutta implored by the angels who wished it to be a guideline for the human life. There were 12 things characterized the 3 causes of decay, i.e., deterioration caused by the body, by words and by the mind. With investigations and reflections, the disadvantages arisen from behaving the path of decay, ill-affected oneself, family, the workplace society, and the national society; and 3) The analytical results of the guidelines for an abstention in Parabhavasutta, could be concluded in 12 patterns and relying on 2 things, i.e. gradual abstinence, and radical abstinence and when people followed these paths of abstinence, they could create values or benefits in various levels, i.e., human values, social values and national value.

The findings from this research make it possible to figure out the pathways of degeneration and its consequences at different levels, and to find ways to stop the damage done in Prana. Including the receipt of products that arise from refraining from deterioration.

Keywords: Declination; Parabhavasutta; The Way to Abstain

บทนำ

พระบรมศาสดา ตรัสปัจฉิมโอวาทดังปรากฏในมหาปรินิพพานสูตร ที่มณีทาย มหาวรรค ซึ่งมีใจความว่า ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ เราขอเตือนเธอทั้งหลาย สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงทำหน้าที่ให้สำเร็จด้วยความไม่ประมาทเถิด (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535; มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นพระปัจฉิมวาจาของพระตถาคต และมอบพระพุทธศาสนาไว้กับพุทธบริษัท ทั้ง 4 คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา และความเจริญหรือความเสื่อมของพระศาสนาก็ขึ้นอยู่กับพุทธบริษัทเหล่านี้ ในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่และเจริญสืบไป

หลักธรรมหนึ่งซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงเน้นย้ำกับพุทธบริษัททั้งหลาย คือ การใช้สติปัญญาควบคุมจิตใจให้ตั้งมั่นอันมีศีลสมาธิปัญญาเป็นพื้นฐาน อันได้แก่ มีศีล ศีลนั้นจัดเป็นข้อปฏิบัติในศาสนาอย่างหนึ่งที่สังคมมนุษย์ได้กำหนดขึ้นและถือปฏิบัติกันโดยทั่วไป เพราะบุคคลผู้ทำศีล มีศีลวิบัติในธรรมวินัยนี้ย่อมตรงกับพระบาลีว่า “ปมาทาธิกรณ์ มหติ โภคชาณี นิคฺจฺจติ” ย่อมถึงความเสื่อมโภคะทรัพย์เป็นอันมาก ซึ่งมีความประมาทเป็นเหตุ มีสมาธิ คือ ความสงบ สบาย และความรู้สึกเป็นสุขอย่างยิ่งที่มนุษย์สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนากำหนดเอาไว้เป็นข้อควรปฏิบัติเพื่อการดำรงชีวิตประจำวันอย่างมีความสุขไม่ประมาทเต็มไปด้วยสติสัมปชัญญะ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2554) ดังพระบาลีว่า “สมาหิตอ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ยถาภูตํ ปชานาติ” มีสมาธิย่อมรู้ชัดตามความเป็นจริง มีปัญญา คือมีความรู้ทั่ว คือรู้ทั่วถึงเหตุถึงผล รู้อย่างชัดเจนรู้เรื่องบาปบุญคุณโทษ รู้สิ่งที่ดีควรทำควรเว้น รู้จักเลือกคบคนว่าเป็นคนเช่นไร ดีหรือชั่ว เพราะการคบสัตบุรุษ “มหาปญฺญตฺยา ลวตฺตฺนติ” ย่อมเป็นไปเพื่อความเป็นผู้มีปัญญามาก เป็นต้น (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535; มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ในข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวกับการทูลถามถึงเรื่องทางแห่งความเสื่อม พระบรมศาสดาทรงแสดงทางแห่งความเสื่อมไว้ถึง 12 ประการ อันเป็นแนวทางที่เวไนยสัตว์ผู้เป็นบัณฑิตควรหลีกเลี่ยง แม้พระพุทธศาสนาจะดำรงอยู่มาเนิ่นนานกว่าสองพันห้าร้อยกว่าปี ทางแห่งความเสื่อมหรือความเสื่อมนี้ก็ยังเกิดขึ้นกับพระสงฆ์และชาวพุทธอยู่เสมอ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2550) จากความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เน้นย้ำให้พระสงฆ์และชาวพุทธดำเนินชีวิตโดยปราศจากความเสื่อม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2556) วิถีชีวิตของพระสงฆ์และชาวพุทธเป็นเรื่องสำคัญจะต้องดำเนินไปด้วยความมีสติสัมปชัญญะควบคุมจิตใจอย่างสม่ำเสมอ เมื่อทุกคนสามารถนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเข้าไปใช้ในการข่มใจตนเองได้อย่างเหมาะสมกับกิเลสที่เกิดขึ้นในจิตใจ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการลดกิเลสของตนเองได้อย่างมั่นคง (พระครูสมุทรวิชานวัตร และมนตรี วรภัทรทรัพย์, 2562) ดังนั้นความสนใจที่จะศึกษาว่า ทางแห่งความเสื่อมที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร ทางแห่งความเสื่อมในปราภวสูตรเป็นอย่างไร และวิเคราะห์แนวทางความเสื่อมในปราภวสูตรแล้วจะได้แนวทางป้องกันดเว้นอย่างไร จะต้องทำด้วยวิธีใดบ้าง มีหลักธรรมอะไรมาสนับสนุนได้บ้าง ทั้งนี้เพื่อเป็นอุปการะแก่การประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่บนพื้นฐานแห่งความถูกต้อง และก่อให้เกิดการสร้างคุณค่าทางด้านครอบครัวสังคมชุมชนประเทศชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทางแห่งความเสื่อมในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาทางแห่งความเสื่อมที่ปรากฏในปราภวสูตร
3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางดเว้นจากความเสื่อมที่ปรากฏในปราภวสูตร

การทบทวนวรรณกรรม

จากการที่ได้ศึกษาทบทวนเอกสารตำราในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางแห่งความเลื่อม สามารถสรุปได้ว่า ทางแห่งความเลื่อมถือว่าเป็นสิ่งที่เหล่ามนุษย์ไม่ควรปฏิบัติตาม คือ ไม่สมควรที่จะประกอบไปด้วยหลักนั้น ๆ เพราะทางแห่งความเลื่อมนั้น เฉพาะชื่อก็แจ้งให้เห็นชัดเจนว่าเป็นทางที่ไม่เหมาะสม เป็นแนวทางที่ไม่เกิดประโยชน์ มีแต่เพียงความเลื่อมเสียและความฉิบหายเท่านั้นที่เป็นผล สิ่งที่คุณหลงตามแนวทางนี้จะได้รับความทุกข์ ถึงแม้ว่าหลักการดำเนินบนทางแห่งความเลื่อมบางครั้ง มีความสุขในตอนต้น แต่ผลเบื้องหลังต่อจากนั้นไม่มีแม้กระทั่งเศษเสี้ยวแห่งความสุขเลยเพียงนิดเดียว เพราะเหตุนี้เองเหล่าผู้เป็นกัลยาณชนควรหลีกเลี่ยงเสียไกล ยึดมั่นในหลักธรรมที่สอดคล้องต่อการดำเนินชีวิตเหมือนอย่างบัณฑิตผู้มีธรรมประกอบด้วยปัญญาเป็นเครื่องคุ้มครองในการดำเนินชีวิต (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535; มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539; สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2550; พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2556) โดยแนวคิดสอดคล้องกันว่า

1. ความเลื่อมเป็นสิ่งที่เกิดในภายในจิตใจของมนุษย์แล้วสะท้อนภาพส่งต่อออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอก

2. โดยเป็นสิ่งที่สามารถสร้างผลกระทบให้เกิดขึ้นผู้กระทำและผู้อื่นได้ ทั้งนี้ผลที่เกิดขึ้นจะมีมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับความตั้งใจที่จะทำของแต่ละบุคคล

3. ทางแห่งความเลื่อมทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ ควรจะต้องมีแนวทางเดินเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียในด้านต่าง ๆ

สรุปว่าในมุมมองต่าง ๆ ที่ได้รับจากการศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีแนวคิดเป็นอันเดียวกันว่า ทางแห่งความเลื่อมไม่ควรปฏิบัติตามและเป็นการควรอย่างยิ่งในการหาแนวทางมางดเว้นให้ความเลื่อมเบาบางลงจนจะได้เด็ดขาดเป็นที่สุด

กรอบแนวคิดการวิจัย

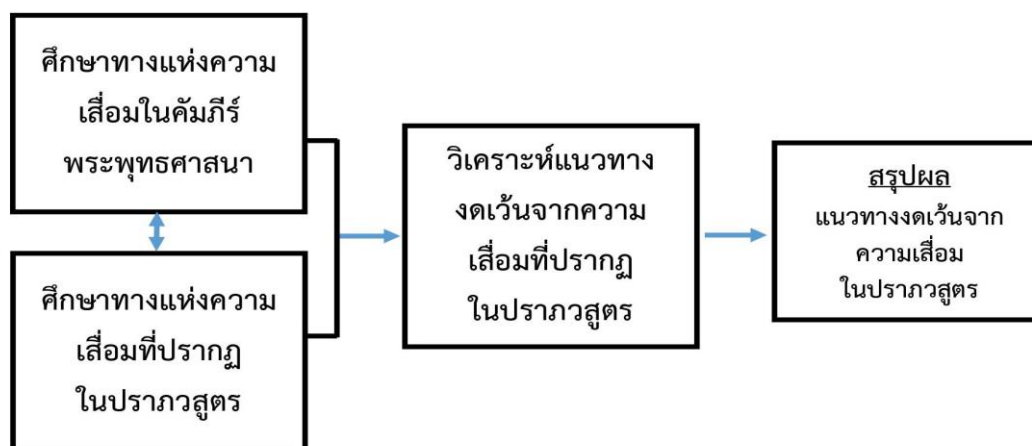
งานการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเอกสาร ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ 3 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประเด็นที่ว่าด้วยหลักการของพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับความเลื่อมทั่วไปที่สามารถใช้คำสอนทางพระพุทธศาสนามายืนยันได้ว่า นี่คือนิยามแห่งความเลื่อม

2. ประเด็นที่ว่าด้วยเรื่องความเลื่อมที่ปรากฏในปราภวสูตร เนื้อหาในปราภวสูตรนั้นมีสิ่งที่เป็นทางแห่งความเลื่อมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ 12 ประการ และสามารถแยกออกเป็นหมวดหมู่เป็นส่วน ๆ คือ เรื่องความเลื่อมเฉพาะตนของมนุษย์ เรื่องความเลื่อมในรูปแบบอบายมุข และเรื่องความเลื่อมที่เป็นลักษณะการผิดศีลธรรม

3. ประเด็นที่ว่าด้วยวิธีปฏิบัติและป้องกันงดเว้นจากความเลื่อมในปราภวสูตร อันได้แก่หลักธรรมที่ทรงแสดงเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและความเข้าใจในประเด็นปัญหาเรื่องความเลื่อม แนวทางที่

แก้ปัญหาคือการจัดการปัญหาเรื่องความเสื่อม ซาตกและเรื่องราวที่เป็นอุทาหรณ์ ตลอดจนเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ อันแก้ปัญหาคือการจัดการปัญหาเรื่องทางแห่งความเสื่อมในปราชญ์สูตร

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

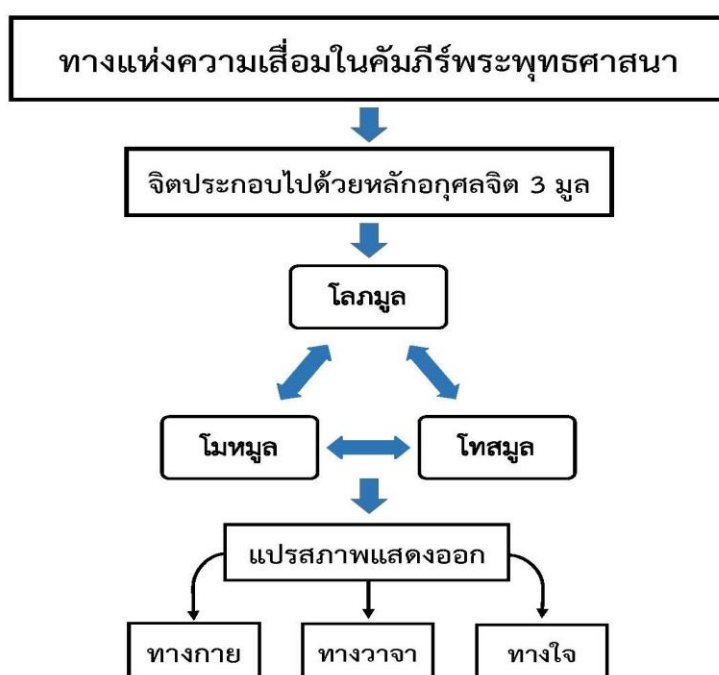
ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเชิงเอกสาร โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยจะได้ศึกษาหลักการทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางแห่งความเสื่อมจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ โดยวิธีการเก็บรวบรวมจากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และฉบับภาษาบาลี จากเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ คัมภีร์อรรถกถาและคัมภีร์ปกรณ์วิเสส
2. เมื่อได้ทำการศึกษาและหาข้อมูลในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ผู้วิจัยจะทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องทางแห่งความเสื่อมเจาะลึกในส่วนเฉพาะที่ปรากฏในปราชญ์สูตร จากพระไตรปิฎก คัมภีร์อรรถกถา ปกรณ์วิเสส และตำราเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจะจำแนกข้อมูลที่ได้ออกเป็นประเภทตามสาเหตุทางแห่งความเสื่อมต่าง ๆ และตามนัยในเรื่องทางแห่งความเสื่อมดังกล่าว
3. ผู้วิจัยจะได้ศึกษาและค้นหาวิธีปฏิบัติรวมไปถึงแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อที่จะลดไม่ให้เกิดทางแห่งความเสื่อมนั้นเกิดขึ้น ตามประเด็นปัญหาและสาเหตุที่จำแนกไว้ในข้อ 1. และ ข้อ 2. จากคัมภีร์ชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิตลอดจนเอกสารในทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้อง
4. สรุปผลและขอเสนอแนะการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า ทางแห่งความเลื่อมตามแนวทางในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เป็นแนวทางที่ทำให้เกิดผลเสียหยาไรประโยชน์ เป็นแนวทางที่ทำให้ชีวิตเกิดความเลื่อมเสียและถึงความพินาศหรือความย่อยยับได้ จัดเป็นหลักทฤษฎีธรรมที่เป็นช่องทางสร้างความเดือดร้อนอันสามารถส่งอำนาจผลให้แก่ผู้กระทำและในด้านอื่น ๆ โดยขั้นตอนของการเกิดทางแห่งความเลื่อมนั้น เริ่มต้นขึ้นจากการที่จิตของบุคคลสหระตไปด้วยหลักอกุศลจิต คือ ประกอบไปด้วยโลภมูล โทสมูล และโมหมูล ประการใดประการหนึ่งหรือประกอบไปด้วยหลักการทั้งหมด แนวทางนี้ล้วนเป็นเหตุที่ทำให้จิตมีมุมมองที่เห็นผิดคิดเห็น เมื่อเป็นเช่นนั้น จิตที่บุคคลตั้งไม่ถูกที่ไม่ถูกทาง หรือตั้งไว้ในแนวทางผิด ๆ ก็นำไปสู่การเกิดทางแห่งความเลื่อมที่จะสะท้อนและแสดงออกในทางรูปแบบต่าง ๆ ได้

ภาพที่ 2 แสดงประเด็นสรุปในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่าพระพุทธเจ้าทรงแสดงทางแห่งความเลื่อมในปาวาสสูตรตามคำทูลขอของเหล่าเทวดาที่มีความประสงค์จะยกเทศนาบทนี้กระทำให้เป็นแสงนำทางในการดำรงชีวิตของเหล่านมนุษย์ทั้งหลาย เพื่อจะชี้ให้เห็นว่า สิ่งใดกระทำแล้วจัดว่าเป็นทางแห่งความเลื่อมและสิ่งใดกระทำแล้วไม่จัดว่าเป็นทางแห่งความเลื่อม พระองค์จึงแสดงทางแห่งความเลื่อมไว้ 12 ประการ ซึ่งทางแห่งความเลื่อมทั้งหมดนั้นเป็นความเลื่อมที่มีจุดเริ่มต้นจากการดำรงตนอยู่ในแนวทางที่ผิด และแสดงออกเป็นความเลื่อมทางพฤติกรรมทางกายทางวาจาและทางใจ เมื่อบุคคลเหล่าใดประกอบไปด้วยแนวทางแห่งความเลื่อมทั้งหมดทั้งมวลนี้หรือประกอบไปด้วยแนวทางใดแนวทางหนึ่งบุคคลเหล่านั้นก็ย่อมได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตนตามแนวทางความเลื่อมดังกล่าว โดยจะส่งผล

กระทบให้เกิดขึ้นต่อตนเองซึ่งเป็นผู้กระทำตามแนวทางนั้น ๆ ส่งผลเสียให้เกิดขึ้นกับบุคคลอื่นหรือบุคคลผู้ถูกกระทำและส่งผลเสียให้เกิดขึ้นกับสังคม โดยแยกเป็น ส่งผลเสียต่อสังคมครอบครัว ส่งผลเสียต่อสังคมของการทำงานอาชีพ ส่งผลเสียต่อความสัมพันธ์มิตรสหาย และส่งผลเสียต่อสังคมในด้านการปกครอง ดังรายละเอียดในตาราง

ตารางที่ 1 แสดงสรุปประเด็นทางแห่งความเลื่อมและผลกระทบในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ลำดับที่	ทางแห่งความเลื่อม	ผลกระทบที่เกิดขึ้น
ทางแห่งความเลื่อมประการที่ 1	1. เป็นผู้ชั่ว คือ รู้หลักธรรมของคนชั่ว เชื่อและปฏิบัติตามในแนวทางที่ผิดๆ นั้น 2. เป็นผู้เกลียดชังธรรม คือ การไม่ยอมรับหลักการหรือหลักปฏิบัติอันเป็นฝ่ายกุศล มองเห็นหลักการที่ผิดเป็นถูกและมองหลักการที่เป็นกุศลอันเจริญว่าไม่มีประโยชน์	-ส่งผลให้การดำเนินชีวิตนั้นเศร้าหมอง ไม่มีหลักการอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต และอาจจะได้รับผลที่เป็นทุกข์ในปัจจุบันและในอนาคต
ทางแห่งความเลื่อมประการที่ 2	1. มีคนพาลคืออัสติบุรุษเป็นที่รักมีความนับถือเชื่อใจในการดำรงตนของพวกคนพาลทั้งหลาย 2. ไม่เกิดศรัทธาในบัณฑิต ไม่มีคนดีเป็นพวกพ้องและไม่มีส่วนดีบุรุษเป็นแบบอย่าง 3. ยินดีและน้อมรับแนวทางการปฏิบัติตนตามคนพาลทั้งหลาย คำสอนของเหล่าคนพาลทั้งหลายคือทางนำไปสู่สวรรค์	-ทำให้ชีวิตวุ่นวายเพราะผลของการปฏิบัติตามคำสอนของพวกคนพาลทั้งหลาย อันสามารถที่จะแสดงออกทางด้านพฤติกรรมอันเลวร้าย -ทำให้เกิดอุปสรรคในการดำรงชีวิตทั้งตนเองและครอบครัว รวมไปถึงคนรอบข้าง -ทำให้เกิดในทุคติมีนรกเป็นต้น
ทางแห่งความเลื่อมประการที่ 3	1. มักชอบหลับเกินไปจนทำให้เสียผลประโยชน์ที่ตนควรได้ 2. ชอบสมาคมพูดคุยตามสถานที่ต่างๆ มากเกินความจำเป็นและเป็นเรื่องที่ไร้ประโยชน์ 3. มีความเกียจคร้านไม่ขยันในการทำหน้าที่ของตน 4. ถูกความโกรธครอบงำ แม้ในเรื่องที่ไม่มีประโยชน์ ก็นำมาคิดแค้นโกรธเคือง	-ทำให้ตนเองนั้นไม่ได้รับผลประโยชน์ในหลายๆ ด้าน เช่น การงานที่ต้องรับผิดชอบหรือตำแหน่งงานที่สูงขึ้น -ทำให้เสียสุขภาพจิตและไม่มีใครคบหาเป็นมิตรสหายด้วย เพราะไม่มีความคิดตั้งใจในเรื่องของโทษอันเป็นเหตุก่อให้เกิดอันตรายได้
ทางแห่งความเลื่อมประการที่ 4	1. มีความสามารถที่จะเลี้ยงดูตนเองและผู้อื่นแต่กลับไม่เลี้ยงมารดาบิดาของตนเองผู้มีพระคุณ	- จะไม่ได้รับความสนับสนุนจากเครือญาติและได้รับคำติฉินนินทาในการกระทำของตนเอง และยามที่ตนดำรงตนอยู่ในฐานะของการเป็นมารดาบิดา กรรมที่ตนสร้างไว้อาจจะส่งผลกลับคืนให้

ลำดับที่	ทางแห่งความเสื่อม	ผลกระทบที่เกิดขึ้น
ทางแห่งความเสื่อมประการที่ 5	1. เป็นผู้ประกอบไปด้วยหลักการวจิทุจริต ใช้วาจากล่าวเท็จหลอกลวงบุคคลผู้มีศีลธรรมหรือแม้กระทั่งบุคคลผู้ยากไร้	- ทำให้เป็นผู้ไร้ความเชื่อถือและไร้การนับถือจากคนหมู่มาก เพราะมีวาจาไม่ซื่อสัตย์ - ชื่อเสียงและเกียรติยศของเขาย่อมเสื่อมจากการกระทำวจิทุจริต
ทางแห่งความเสื่อมประการที่ 6	1. เป็นผู้ประกอบไปด้วยความตระหนี่ ไม่รู้จักการแบ่งปัน ไม่รู้จักให้ถึงแม้ว่ามีทรัพย์มากก็ตาม	- ทำให้ไร้บริวาร ไม่เป็นที่รักแก่หมู่คณะหรือหมู่ญาติของตนเอง ไม่มีอุปนิสัยแก่การเริ่มทำความดี และได้รับความทุกข์ทั้งในโลกปัจจุบันและสัมปรายภพ
ทางแห่งความเสื่อมประการที่ 7	1. เป็นผู้มีความเย่อหยิ่ง เพราะชาติตระกูล เพราะมีทรัพย์สมบัติมาก และชอบดูหมิ่นญาติพี่น้องของตน	- ทำให้สังคมญาติพี่น้องเกิดการแตกความสามัคคี ไร้ผู้คนนับถือเชื่อถือ และเป็นที่ปองร้ายของบุคคลอื่น
ทางแห่งความเสื่อมประการที่ 8	1. เป็นผู้กำหนดในหญิงทั้งหลายให้ทรัพย์ที่มีอยู่แม้ทั้งหมด 2. ทิ้งการงาน ทิ้งอนาคตที่ดั่งงามของตนเองแล้ว ดื่มแต่สุราเมรัยตลอดวันและคืน 3. ชอบเล่นการพนันล้างผลาญทรัพย์ของตนเอง	- ทำให้สังคมครอบครัวเกิดความระส่ำระสาย ไม่มีใครเป็นหัวหน้าครอบครัวในการดูแลและเลี้ยงดูครอบครัว - ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ จากการติดสุราเมรัยเป็นอาเจียน เสียงาน เสียทรัพย์ หรืออาจจะถูกแม้กระทั่งครอบครัวทิ้งให้ประสบชะตากรรม - ทำให้เสียทรัพย์ เสียการนับถือ ทำให้ตนเองต้องแสวงหาทางออกไปในทางที่ผิด
ทางแห่งความเสื่อมประการที่ 9	1. เป็นผู้ไม่รักภรรยาของตน ไม่รู้หน้าที่ของครอบครัว หมกหมุ่นในกามารมณ์เที่ยวหญิงแพศยาและคบชู้กับภรรยาผู้อื่น	- ก่อให้เกิดความบาดหมางในครอบครัวของตนเอง ญาติพี่น้องทั้งฝ่ายตนและฝ่ายภรรยาเกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียง และตนเองอาจเกิดโรคติดต่อจากการเที่ยวหญิงแพศยา ถูกสามีผู้อื่นปองร้ายเพราะก่วลวงภรรยาผู้อื่น
ทางแห่งความเสื่อมประการที่ 10	1. หลงอยู่ในราคะ โทสะ โมหะ ของการมีภรรยารุ่นสาวคราวลูก หึงหวงกลัวว่าภรรยาตนจะแอบนอกใจจนไม่ได้ทำงานทำการหน้าที่ของตน	- ก่อให้เกิดอารมณ์ขุ่นคิดเป็นบ้าเพราะกลัวจะถูกนอกใจไปหาคนอื่น - การงานก็ดี ทรัพย์ก็ดีที่มีอยู่จะต้องถึงความพินาศ เพราะไม่จัดการและไม่ดูแล อันเนื่องมาจากการหวงภรรยาเกินไป
ทางแห่งความเสื่อมประการที่ 11	1. เป็นผู้เลือกแต่งตั้งบุคคลผู้ไม่มีความเหมาะสมให้ดำรงตำแหน่งงานสำคัญ บริหารไม่เป็นดูแลและจัดการไม่เป็น จึงจัดว่าเป็นทางแห่งความเสื่อม	- ทำให้ระบบการบริหารมีความขัดข้องไม่เป็นไปตามแบบแผนและนโยบายที่ดี - ทำให้เกิดความเสื่อมล้ำ รังแกผู้ใต้บังคับบัญชา - ทำให้เสียผลประโยชน์ที่องค์กรควรได้

ลำดับที่	ทางแห่งความเสื่อม	ผลกระทบที่เกิดขึ้น
ทางแห่งความเสื่อมประการที่ 12	1. เป็นผู้มีชาติตระกูลเพียบพร้อมแต่ความเหมาะสมและโอกาสยังไม่ถึงพร้อม จึงดิ้นรนอยากขึ้นเป็นใหญ่โดยใช้วิธีการทางลัดที่ไม่เหมาะสม	- ทำให้ประสบความสำเร็จทุกอย่างใหญ่หลวงและเสียผลประโยชน์อันตนควรจะได้ในอนาคตที่แน่นอน - สร้างความแตกแยกในแก๊งบริวาร - เป็นจุดเริ่มต้นเพื่อกระทำการสิ่งไม่ดีอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิจัยพบว่าจากการวิเคราะห์แนวทางดเว้นความเสื่อมที่ปรากฏในปราภวสูตร 12 ประการ สามารถสรุปแนวทางอันเป็นเครื่องป้องกันเพื่อไม่ให้ความเสื่อมเกิดขึ้นได้ทั้งหมด 12 แนวทาง อันเป็นแนวทางที่จะงดเว้นจากความเสื่อมที่เกิดขึ้นทางกายวาจาและกิต्तทางใจ โดยรูปแบบของการงดเว้นความเสื่อมในปราภวสูตรนั้น ผู้ที่ต้องการจะงดเว้นความเสื่อมจะต้องเริ่มต้นโดยการศึกษาข้อมูลถึงข้อดีและข้อเสียของทางแห่งความเสื่อมในแต่ละประการ หลังจากนั้นควรนำหลักคุณธรรมจริยธรรมหรือแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหามาปรับใช้ นี้เรียกว่าเป็นการงดเว้นแบบค่อยเป็นค่อยไป ส่วนการงดเว้นที่เมื่อรู้โดยชัดเจนว่าสิ่งนี้ไม่มีประโยชน์ก็ไม่ปฏิบัติตาม นี้เรียกว่า เป็นการงดเว้นแบบเด็ดขาด

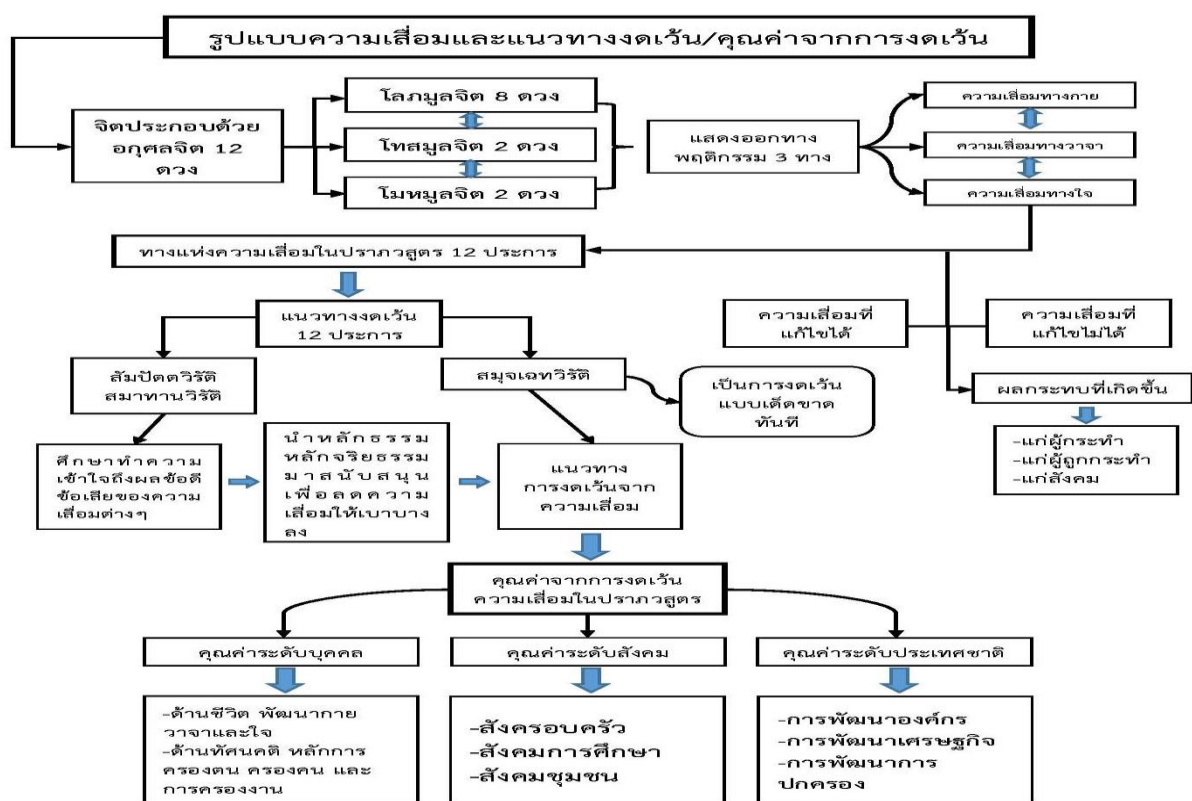
แนวทางการงดเว้นทั้ง 12 แนวทางนั้น มีหลักการสำคัญที่เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงคุณค่าและความจำเป็นในการประพฤติและปฏิบัติตามแนวทางดเว้นนี้ ซึ่งมีความสำคัญก็คือ เพื่อเป็นหลักในการการครองตนที่จะสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับตนเอง โดยมีแนวทางให้ตนเองอยู่บนฐานของผู้มีศีลธรรมและจริยธรรม เพื่อเป็นหลักในการครองคนที่สามารถจะทำให้บุคคลทั้งหลายเข้าใจในหน้าที่ของตนเองและของผู้อื่น และเพื่อเป็นหลักในการครองงานอันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานหรือผลของการทำงานนั้นเกิดประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น แนวทางวิถึงดเว้นความเสื่อมทั้งหมดทั้งมวลนี้ เป็นแนวทางของการสร้างประโยชน์ที่เป็นประโยชน์ส่วนตนและส่วนของผู้อื่น ทำให้การดำรงชีวิตนั้นเป็นไปตามแนวทางที่ดงามสร้างคุณค่าให้เกิดได้อย่างมากล้น เพราะเหตุนี้ บุคคลผู้ที่มีปัญญาควรพิจารณาให้ครบถ้วนเพื่อประโยชน์สุขเพื่อความเจริญทั้งทางโลกและทางธรรม พึงหลีกเลี่ยงเสียให้ไกลจากความเสื่อมทั้งมวล สิ่งนี้ท่านเรียกว่า เป็นมงคลของชีวิต

อนึ่ง จากการวิเคราะห์แนวทางดเว้นความเสื่อมดังกล่าว ถ้าหากบุคคลปฏิบัติตามแนวทางดเว้นดังกล่าวทั้งหมดนี้ได้ ผลของการกระทำย่อมอำนวยผลดีให้เกิดขึ้นเป็นคุณค่าที่สำคัญและมีประโยชน์ทำให้คุณค่าหรือประโยชน์เกิดขึ้นให้กับบุคคลและสถาบันต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้เป็น 3 คุณค่า นั่นก็คือ 1) คุณค่าระดับบุคคลที่จะสร้างชีวิตให้สมบูรณ์แบบดำรงตนอยู่ด้วยความสุขสบายกายสบายใจ มีทัศนคติที่ตรงหลักธรรมและนำแนวทางนั้นมาใช้ในการดำรงชีวิต 2) คุณค่าระดับสังคม ที่จะสามารถเป็นเครื่องสร้างสังคมให้น่าอยู่มากขึ้นทั้งในระดับครอบครัว การศึกษาและชุมชน ผสมผสานให้ทุกสังคมอยู่ด้วยกันอย่างลงตัวและมีความสุข 3) คุณค่าด้านประเทศชาติ อันจะก่อให้เกิดการพลักดันให้องค์กรทุกองค์กรเกิดการให้ความสนใจในเรื่องของหลักการในทางจริยธรรมอันจะนำไปพัฒนา

บุคลากรให้เกิดคุณธรรมต่อการปฏิบัติงาน และยกระดับเศรษฐกิจให้เจริญขึ้นเพราะมีการปกครองที่
ชอบธรรม ด้วยมีผู้ปกครองเป็นผู้มีคุณธรรมและผู้ตามที่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้เกิดคุณค่าแก่
ประเทศชาติได้อย่างชัดเจน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ในการศึกษาและทำความเข้าใจในกระบวนการของการเกิด
ความเลื่อมและแนวทางที่จะเป็นตัวดัดแปรจากความเลื่อมดังกล่าว อีกทั้งยังค้นพบคุณค่าจากการงดเว้น
ความเลื่อมได้ โดยมีรายละเอียดสรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยดังแผนภาพ

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากภาพที่ 3 ที่แสดงองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยมีคำอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความเข้าใจว่า
การที่จิตถูกอกุศลมูล 3 คือ โลภะ โทสะ โมหะ ครอบงำ หรือ ประกอบไปด้วยองค์สภาวะธรรมทั้ง 3
ประการนี้แล้ว (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2559) ย่อมสามารถแสดงผลคือ พฤติกรรมออกทาง
กาย วาจา และใจ โดยแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเลื่อมที่รุนแรงและไม่รุนแรง ซึ่งมี
ผลกระทบทั้งแก่ผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ และแก่สังคม ทางแห่งความเลื่อมในปาวาสสูตรทั้ง 12 ประการ
จัดเป็นคำสอนที่สร้างคุณค่าให้กับมนุษย์ได้เป็นอย่างมาก โดยมีแนวทางอันเป็นเครื่องดัดแปรจากความ
เลื่อมทั้ง 12 ประการนั้นได้ 2 ทาง ซึ่งก็คือ การศึกษาหาข้อดีข้อเสียของความเลื่อมต่าง ๆ แล้วนำ

หลักธรรมหลักจริยธรรมที่สนับสนุนให้เกิดการสร้างเครื่องป้องกันไม่ให้เกิดทางแห่งความเสื่อมหรือทำให้พฤติกรรมความเสื่อมที่เกิดขึ้นแล้วเบาบางลงได้ นี้จัดเป็นแนวทางที่ 1 ส่วนอีกแนวทางหนึ่งนั้นเป็นการงดเว้นจากความเสื่อมแบบเด็ดขาด โดยเป็นการละลดงดเว้นแบบตัดขาด เช่น การเข้าใจผลเสียของความเสื่อมดังกล่าวจึงไม่ได้ประพฤติและปฏิบัติตาม ซึ่งเมื่องดเว้นความเสื่อมได้แล้วคุณค่าที่เป็นประโยชน์ในระดับบุคคล ระดับสังคม และระดับประเทศชาติก็จะบังเกิดขึ้น (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2550; วิโรจ นาถชาติ, 2561; วันชัย ปานจันทร์, 2560)

สรุป

พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้เหล่าพุทธบริษัทดำรงตนอยู่ในพื้นฐานแห่งความไม่ประมาทได้ทรงชี้แนะชี้ทางให้แก่บุคคลทั้งหลายได้เจริญรอยตาม และแสดงทางแห่งความเสื่อมที่ควรงดเว้น ดังนั้น แนวทางแห่งความเสื่อมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาและที่ปรากฏในปราภวสูตร รวมไปถึงความเสื่อมอื่น ๆ ที่เป็นช่องทางอันก่อให้เกิดผลกระทบในด้านที่เป็นผลเสีย จะต้องมีการค้นหาแนวทางป้องกันหรืองดเว้น โดยกระบวนการดังกล่าวต้องอาศัยรูปแบบการงดเว้น 2 ประการ คือ งดเว้นแบบค่อยเป็นค่อยไปกับการงดเว้นแบบเด็ดขาด ซึ่งจุดประสงค์ในการงดเว้นนั้น เป็นไปเพื่อเป็นหลักในการครองตน เพื่อเป็นหลักในการครองคน และเพื่อเป็นหลักในการครองงาน ทั้งนี้ หากบุคคลใดละเว้นจากความเสื่อมทั้งหลายได้แล้ว คุณค่าอันเป็นประโยชน์ก็จะบังเกิดขึ้นแก่บุคคลนั้นได้ตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ในการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์แนวทางงดเว้นความเสื่อมที่ปรากฏในปราภวสูตรครั้งนี้ได้มีการนำหลักพุทธธรรมที่มาจากพระไตรปิฎกและจากแนวคิดในทางพระพุทธศาสนาของบัณฑิตทั้งหลายที่ได้เสนอเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติตนของพุทธบริษัท 4 และเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติตนของพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย เมื่อพิจารณาในแต่ละแนวทางในแต่ละข้อคิดแล้ว การที่จะงดเว้นจากความเสื่อมทั้งหลายได้ ไม่ว่าจะเป็นความเสื่อมที่ปรากฏในปราภวสูตรหรืออยู่ในสูตรอื่น ๆ จะต้องเริ่มจากจิตใจที่เข้มแข็งเสียก่อน และศึกษาเรียนรู้ให้เข้าใจถึงหลักธรรมและความสำคัญในหลักธรรมนั้น ๆ ว่ามีความสำคัญมากน้อยเพียงใด และการที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสแนวทางนั้นไว้ ก็มีใช้เพียงเพื่อประกาศตนว่าเป็นผู้รู้ ผู้ตื่นเท่านั้น แต่พระองค์ทรงมีความเมตตาหรือมีพรหมวิหารธรรมในการช่วยเหลือเหล่าสาวกให้หลุดพ้นจากความเสื่อมทั้งหลาย ถึงแม้ว่าในยุคปัจจุบันจะมีการเข้าถึงความรู้ทางศาสนาในรูปแบบต่าง ๆ ได้สะดวกก็ตาม แต่ความเสื่อมนั้นก็ยังปรากฏให้เห็นอยู่ตลอดเป็นนิจ ฉะนั้น ในเมื่อพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ชี้ทางสว่างให้แก่มวลมนุษย์แล้ว เหล่าสาวกทั้งหลายควรที่จะพึงสำเหนียกเรียนรู้และปฏิบัติตามในข้อปฏิบัตินั้น ๆ ให้ดีที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการวิจัย พบว่า ทางแห่งความเลื่อมนั้นเกิดขึ้นได้เพราะมีการวางตนไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นการประพฤติตนในด้านความเลื่อมเรื่องเพศ หรือการไม่รู้หน้าที่ของผู้นำครอบครัว และสมาชิกในครอบครัว ปัญหาเหล่านี้ยังมีปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาและทำการวิจัยในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อสร้างความสุขสมบูรณ์ในครอบครัว
- 2) การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภาวะผู้นำด้วยหลักพุทธธรรม
- 3) การวิเคราะห์แนวทางดเว้นความเลื่อมจากอบายมุขในสังคมยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- พระครูสมุทรวิชานวัตร และมนตรี วรภัทรทรัพย์. (2562). กุศโลบายที่ใช้ในการข่มใจ (ทมะ) ตามแนวพระพุทธศาสนา. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 6(9), 4230-4249.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2554). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พลีธัมม์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2556). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พลีธัมม์.
- วันชัย ปานจันทร์. (2560). ภาวะผู้นำในองค์กร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิโรจ นาคชาติ. (2561). พระพุทธศาสนากับความมั่นคงของชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2557). อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2559). พระอภิธรรมปิฎก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2550). พุทธธรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.